

Магістр 1 року навчання
факультету економіки і права ХНЕУ

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ МАЛИМ ТА СЕРЕДНІМ БІЗНЕСОМ

Анотація. Розглянуто важливість управління малим та середнім бізнесом, взаємозв'язок між функціями управління та системою обліку на підприємстві, функції бухгалтерів у обліково-інформаційному забезпеченні, вимоги до інформаційного забезпечення, а також послідовність обліково-аналітичного забезпечення управління підприємств малого та середнього бізнесу.

Аннотация. Рассмотрена важность управления малым и средним бизнесом, взаимосвязь между функциями управления и системой учета на предприятии, функции бухгалтеров в учетно-информационном обеспечении, требования к информационному обеспечению, а также последовательность учетно-аналитического обеспечения управления предприятий малого и среднего бизнеса.

Annotation. The article examines the importance of management of small-scale and mid-sized businesses, correlation between management functions and accounting system of business, tasks of accountants in accounting and information support, requirements for data ware as well as consistency of accounting and analytical support for managing small-scale and mid-sized businesses.

Ключові слова: бухгалтерський облік, організація обліку, облікова політика, оцінка ефективності обліку, обліково-інформаційне забезпечення, управління, контроль, звітність.

Упровадження ринкових відносин в Україні, поява нових господарських структур різних форм власності, розвиток міжнародних економічних зв'язків зумовлюють необхідність удосконалення обліку і контролю як складової частини економічної інформації, необхідної для управління малим і середнім бізнесом на всіх рівнях.

Проблеми формування системи бухгалтерської служби підприємств, ведення бухгалтерського обліку висвітлені у працях таких відомих вчених-економістів, як: Бутинець Ф. Ф., Жук В. М., Кірейцева Г. Г., Кузьмінський А. А., Лінник В. Г., Лузан Ю. Я., Михайлов М. Г., Савчук В. К., Сук Л. К., Ткаченко Н. М. та ін. [1, с. 85; 2, с. 3]. Проте проблема організації обліково-інформаційного забезпечення саме підприємств малого та середнього бізнесу є недостатньо дослідженою і тому є актуальною до розгляду.

Мета дослідження – визначення напрямів використання на практиці обліково-аналітичного забезпечення управління та розгляд шляхів підвищення ефективності діяльності малого та середнього бізнесу.

Об'єктом дослідження є процес організації обліково-аналітичного забезпечення управління підприємств малого та середнього бізнесу.

Предметом дослідження є методичні підходи щодо організації обліково-аналітичного забезпечення управління малим та середнім бізнесом.

Успіх малого та середнього бізнесу безпосередньо залежить від ефективного використання в процесі господарських операцій наявних ресурсів. Підприємницька діяльність складається з трьох взаємопов'язаних елементів: інвестиційної, операційної та фінансової діяльності. Для узгодження різних видів діяльності існує специфічна функція – управління, що забезпечує планування, організацію, мотивацію, контроль та регулювання діяльності [1, с. 162].

Для нормального виконання розглянутих функцій управління необхідна інформація. Таку інформацію повинна надати насамперед система бухгалтерського обліку, яка виявляє і систематизує дані про господарську діяльність підприємства. До сфери компетенції обліку також входить інформаційне забезпечення прийняття всього поля управлінських рішень.

Обліковий процес діяльності підприємств малого і середнього бізнесу виступає в тісному взаємозв'язку з процесом управління, що дозволяє виділити такі функції управлінського обліку: інформаційну, комунікаційну, контрольну, прогностичну [3, с. 248].

На основі аналізу літературних джерел і наукових досліджень автором статті буда розроблена схема, яка відображає взаємозв'язок між функціями управління та системою обліку підприємств малого та середнього бізнесу (рис. 1).

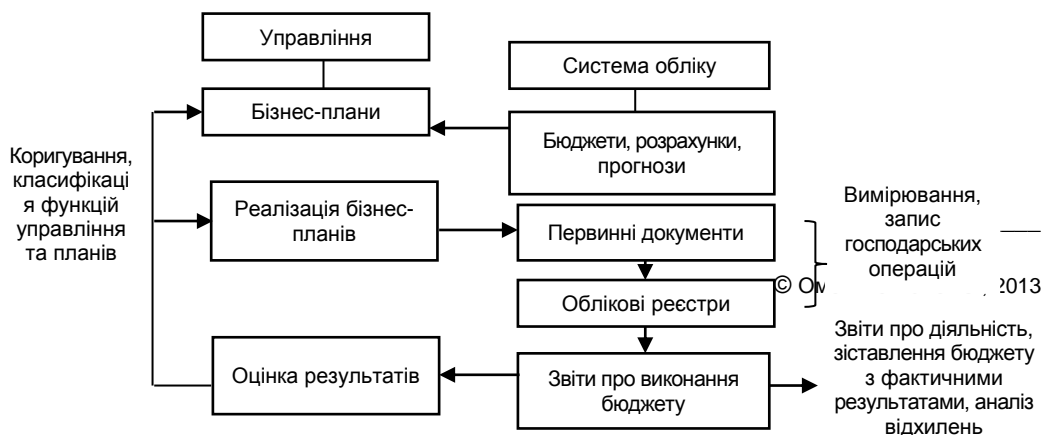

Рис. 1. Взаємозв'язок системи обліку та функцій управління підприємств малого й середнього бізнесу

Роль бухгалтера або іншої особи, яка здійснює обліково-інформаційне забезпечення, в процесі управління полягає в тому, що вони здійснюють зіставлення фактичних даних про діяльність із планами або бюджетами, розраховують, аналізують та інтерпретують відхилення. Для забезпечення прийняття рішень на різних стадіях та рівнях управління бухгалтер узагальнює, систематизує і надає необхідну інформацію, готує рекомендації щодо можливих наслідків обраного напрямку дії. Обліковий працівник відіграє значну роль на всіх етапах управління. У процесі планування діяльності він бере участь у складанні та узгодженні бюджетів, розробці стандартів витрат, надає інформацію про минулі події та складає розрахунки щодо можливих наслідків майбутніх дій. Відображаючи операції, що їх здійснює підприємство, бухгалтер накопичує дані про витрати і доходи структурних підрозділів підприємства, розробляє систему звітності, що дає змогу оцінювати результати їх діяльності.

Основні функції облікових працівників підприємств малого та середнього бізнесу: планування витрат, контроль і регулювання витрат, організаційна робота щодо здійснення оперативного обліку, мотивація ефективності діяльності підприємства, розподіл обов'язків у бухгалтерії для ведення фінансового та управлінського обліку [1, с. 170].

Інформація, яку отримують завдяки бухгалтерському обліку підприємств малого та середнього бізнесу, орієнтована на задоволення потреб як стратегічного, так і поточного управління, на оптимізацію використання ресурсів, забезпечення об'єктивної оцінки діяльності підрозділів та окремих менеджерів. Тому облік на підприємствах малого і середнього бізнесу є складовою частиною процесу управління; він надає важливу інформацію для: визначення стратегії та планування майбутніх операцій організації; контролю її поточної діяльності; зниження суб'єктивності в процесі прийняття рішень.

Економічною інформацією здебільшого повинен бути забезпечений управлінський персонал підприємства. Лише дані бухгалтерського обліку можуть дати вичерпну відповідь щодо того, наскільки ефективно працює підприємство, як можна максимізувати прибутки чи мінімізувати збитки, лише на його даних повинно ґрунтуватися і довгострокове планування. Бухгалтерський облік повинен сприяти зваженому аналізу керівниками усіх чинників, які впливають на діяльність підприємства й уникненню різних ризиків при господарюванні [4].

До інформаційного забезпечення бухгалтерського обліку підприємств малого та середнього бізнесу висуваються відповідні вимоги: ефективність інформації; об'єктивність інформації; єдність інформації; аналітичність інформації; оперативність інформації.

Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" передбачено, що підприємства малого та середнього бізнесу можуть самостійно розробляти систему і форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, звітності і контролю господарських операцій. Організацію обліку на кожному підприємстві доцільно передбачати в обліковій політиці. На організацію обліку впливають:

вибір моделі обліку залежно від мети. Визначаються об'єкти та методи обліку витрат, елементи методу бухгалтерського обліку, які будуть використовуватися для формування інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень, план рахунків бухгалтерського обліку, склад калькуляційних статей тощо;

склад реєстрів аналітичного обліку, форми внутрішньої звітності, напрями руху інформації всередині підприємства;

застосовувана форма бухгалтерського обліку та розподіл обов'язків між працівниками в системі обліку [3, с. 250].

Базою для побудови обліку є організаційна та виробнича структура управління підприємств малого та середнього бізнесу. З урахуванням потреб управління облік повинен відповідати загальному принципу організації виробничого обліку: задоволення потреб персоналу різних рівнів управління в необхідній для прийняття рішень інформації.

Облік на підприємствах малого та середнього бізнесу як система повинен бути організований для всіх рівнів управління – оперативного, тактичного та стратегічного. Його організація повинна передбачати:

обґрунтованість щодо кожного виробничого підрозділу, де виникають відносини типу "витрати – обсяг діяльності – прибуток";

узагальнення інформації за центрами виникнення витрат, відповідальності та рентабельності;

контроль за обсягами виробництва, власними витратами та прибутком кожного підрозділу повинен базуватися на використанні бізнес-планів та кошторисів.

Побудова обліку витрат відповідно до організаційної структури дозволить пов'язати діяльність та відповідальність конкретних виконавців із результатами роботи всього підприємства. У цьому випадку важливим є принцип відповідності бізнес-планів, кошторисів та бюджетів структурних підрозділів загальним бізнес-планам, кошторисам та бюджетам підприємства [1, с. 145].

Узагальнення обліково-аналітичного забезпечення управління малим та середнім бізнесом здійснено схематично на рис. 2.

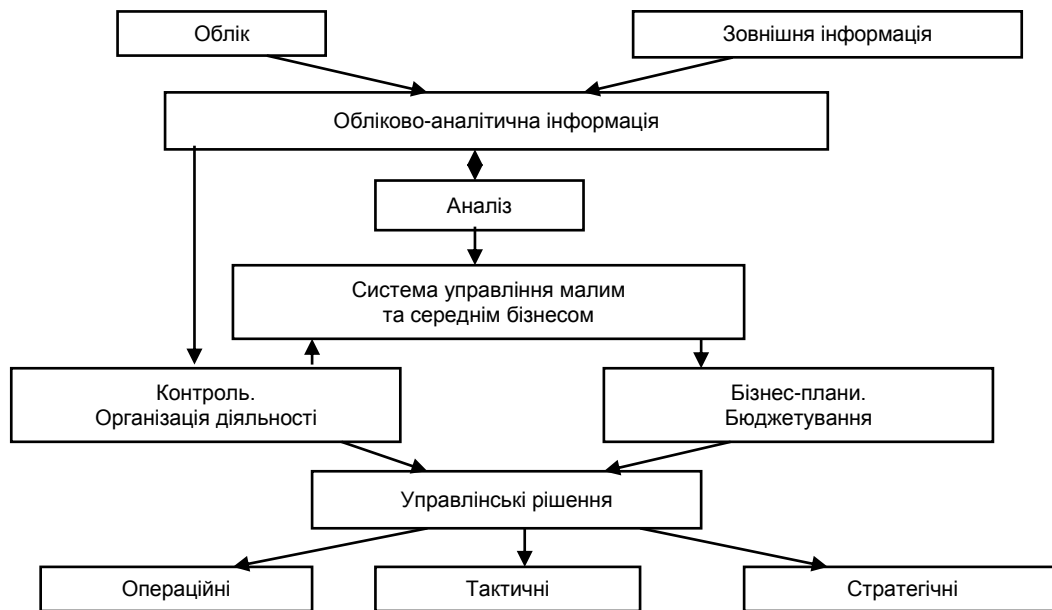

Рис. 2. Обліково-аналітичне забезпечення управління малим та середнім бізнесом [2, с. 8]

Таким чином, у сучасних ринкових відносинах облікова інформація є важливим елементом ділового обороту господарських структур різних форм власності, її раціональне використання сприяє зростанню добробуту підприємства в цілому. Підприємствами малого та середнього бізнесу недооцінюються можливості поліпшення якості управління шляхом обґрунтування та документального оформлення облікової політики. Важливе значення в розвитку підприємства має підхід до організації та оцінки облікової системи. Облікова політика повинна забезпечити організацію й методику бухгалтерського обліку таким чином, щоб збалансувати інформаційні інтереси зовнішніх і внутрішніх користувачів та можливості самого підприємства у підготовці такої інформації.

Наук. керівн. Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Вербило О. Ф. Управлінський облік : навч. посібн. / О. Ф. Вербило, Н. М. Коробова, В. М. Ярошинський. – Вид. 2-ге, переробл. і доп. – К. : НАУ, 2008. – 456 с. 2. Сльозко Т. Процедура бухгалтерського обліку: організаційний та методичний підходи / Т. Сльозко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 4. – С. 2–9. 3. Левицька С. О. Методика організації та перспективи розвитку управлінського (внутрішньогосподарського) обліку / С. О. Левицька // Університетські наукові записки. – 2007. – № 3(23). – С. 245–253. 4. Методичні рекомендації щодо застосування реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 25.06. 2003 р. № 422 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua/ldoc2.nsf/link1/MF03202.html>. 5. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07. 1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.